

§ 20

Djøf Dokumentation

Nedlukning 2.0:
De studerende har
ondt i krop og sjæl

Djøfs analysepublikation er opkaldt efter Folketingets §20-spørgsmål. Her stiller folketingsmedlemmerne drillende og dybsindige spørgsmål til ministrene. I Djøfs §20-publikation ser vi bort fra drillerierne og stiller kun spørgsmål, der flytter samfundet frem. Målet er at kvalificere den politiske debat gennem dybdegående og dagsordenssættende analyser. Du kan derfor dykke ned i samfundstendenser, når vi den 20. i hver måned udgiver §20 – Djøf Dokumentation.

Introduktion

Studerende på alle landets videregående uddannelser har måtte vænne sig til hjemmeundervisning, minimeret social kontakt og lukkede læsesale. Nedlukningen har sat sine spor i både krop og sind hos mange studerende, der må omstille sig til onlineundervisning og undvære både socialt samvær og faglig sparring med deres medstuderende.

De studerende, der startede i sommer, var netop kommet i gang med et nyt kapitel i deres liv, men nåede måske slet ikke at falde på plads i livet som universitetsstuderende, før nedlukningen vendte deres hverdag på hovedet.

Hvilket afsavn lider de studerende – fagligt såvel som socialt? I hvilken grad bliver de stressede, ensomme eller mister motivationen, når studielivet må leves fra kollegieværelset i stedet for klasseværelset? Hvilke konsekvenser har fraværet af fysisk undervisning for de studerendes forberedelse, deltagelse og udbytte af undervisningen? Og kan vi forvente at flere studerende bliver forsinkede eller ligefrem dropper ud af studiet?

Denne rapport besvarer nogle af disse spørgsmål ved at afdække hvilke konsekvenser nedlukningen har haft for de studerendes mentale trivsel, fysiske vilkår og deres oplevelse af hjemmeundervisningens kvalitet.

Analysen viser, at

- > Hele 73% vurderer, at kvaliteten af deres uddannelse i høj eller i nogen grad vil blive dårligere på grund af corona-situationen.
 - > 66% af de studerende angiver, at de føler sig ensomme som en konsekvens af nedlukningen. Andelen, der føler sig ensomme, er markant højere ift. Djøfs studielivsundersøgelse, der blev foretaget lige før den første nedlukning.
 - > 88% af de studerende føler, at deres studieliv og privatliv flyder sammen, og 62% føler sig stressede.
 - > 58% af de studerende har oplevet fysiske gener som hovedpine eller smerter i ryg og nakke som en konsekvens af hjemmearbejde.
 - > De fysiske rammer for online undervisning er en udfordring for de studerende: Mindre end en tredjedel har ”i høj grad” tilstrækkelig plads til hjemmearbejde (29%), passende bord og stol til at sikre god arbejdsstilling (27%) eller mulighed for at arbejde uforstyrret fra støj (31%), og mange studerende fortæller om fysiske gener som følge heraf.
 - > Der er sket forbedringer af onlineundervisningen. 49% vurderer, at den er blevet bedre end under nedlukningen i foråret – men hele 77% vurderer fortsat, at online undervisning er dårligere end deres vanlige undervisning.
-

Djøf mener

- > Der skal fra politisk side investeres massivt i studerendes trivsel under og efter corona.
 - > Djøf foreslår blandt andet, at de studerende, der kun har studeret under corona, får en ny ”studiestart”, så vi kan kickstarte det sociale fællesskab, der er så centralt i studielivet.
 - > Det er uhyre vigtigt, at de studerende inddrages i udformningen af de trivselsrettede initiativer, så det sikres, at de rammer netop dér, hvor der er behov.
 - > Kriser danner arvæv, og vi risikerer at stå med en generation af studerende, hvor konsekvenserne af corona-nedlukningen vil følge dem i mange år fremover.
 - > Djøf Studerende sætter derfor yderligere fokus på trivselsrettede initiativer nu og her, som studerende kan søge støtte og penge til som en konsekvens af corona-situationen.
-

Indhold

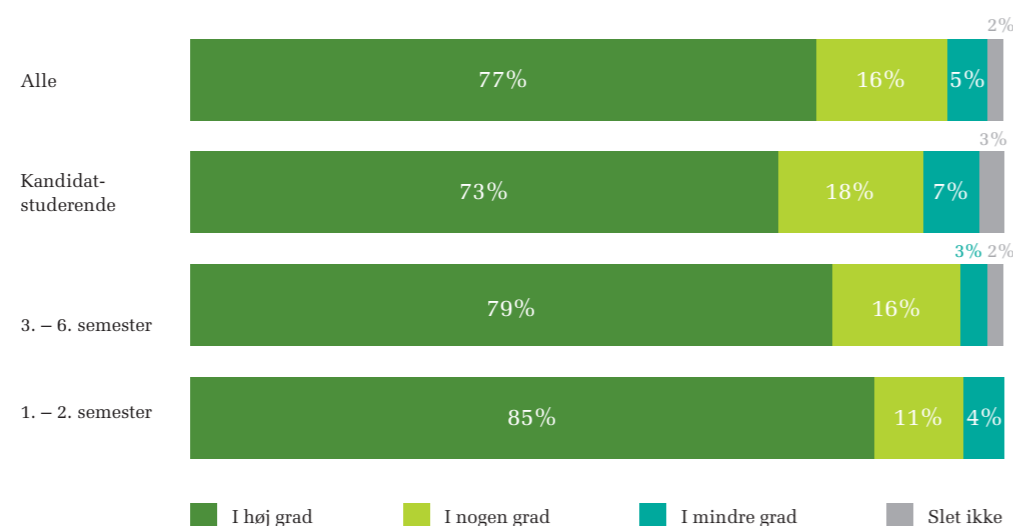
Den sociale og mentale trivsel under nedlukningen	6
De studerendes fysiske rammer og gener	10
Online kontra fysisk undervisning	12
Metode	16

Den sociale og mentale trivsel under nedlukningen

De følgende sider fokuserer på studerendes trivsel, der har lidt et voldsomt knæk under corona-nedlukningen. Afsnittet fokuserer på afsavnet til sociale fællesskaber, fysisk og digital kontakt og de studerendes bekymringer over situationen.

Af figur 1 fremgår det at 77% ”i høj grad” savner det sociale fællesskab med deres medstuderende. Afsavnet er størst blandt de studerende på 1. og 2. semester, der er nye på deres uddannelser og har haft kortest tid til at opbygge sociale relationer på studiet. I denne gruppe svarer hele 85%, at de ”i høj grad” savner det sociale fællesskab med deres medstuderende.

Figur 1: I hvilken grad savner du det sociale fællesskab med dine medstuderende i øjeblikket fordelt på studieanciennitet

De kandidatstuderende oplever ikke de samme udfordringer, men der er dog stadig er en meget stor andel (73%), der angiver, at de i høj grad savner det sociale fællesskab. Studerende der deler husstand med andre, savner i lige så høj grad det sociale fællesskab som studerende der bor alene

De studerende angiver også, at de sjældent er i fysisk eller digital kontakt med venner og familie. Over to tredjedele (68%) angiver således, at de kun ”i mindre grad” eller ”slet ikke” mødes fysisk med venner og familie. Næsten en fjerdedel (24%) angiver samtidig, at de i mindre grad eller slet ikke har digital kontakt under nedlukningen.

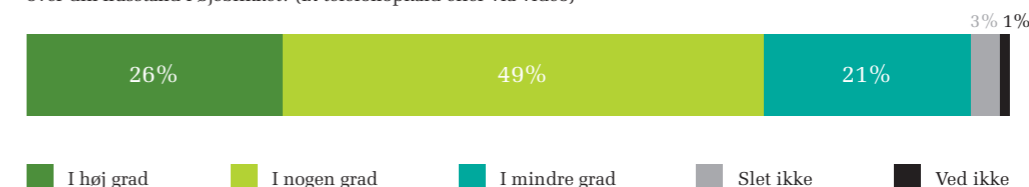
Hvis man ser på tværs af disse spørgsmål, findes en potentielt sårbar gruppe, som hverken er i kontakt med venner eller familie fysisk eller digitalt. Denne gruppe udgør næsten hver femte studerende (19%), og det bør bekymre, at en så relativt stor gruppe sidder meget alene under corona-nedlukningen. For dem, der bor alene, er tallet 15%, mens der er 21% af dem, der bor sammen med andre, der hverken har fysisk eller digital kontakt til venner eller familie udenfor husstanden.

Figur 2: Fysisk og digital kontakt med familie og venner

I hvilken grad mødes du fysisk med venner og familie ud over din husstand i øjeblikket?

I hvilken grad er du i digital kontakt med venner og familie ud over din husstand i øjeblikket? (fx telefonopkald eller via video)

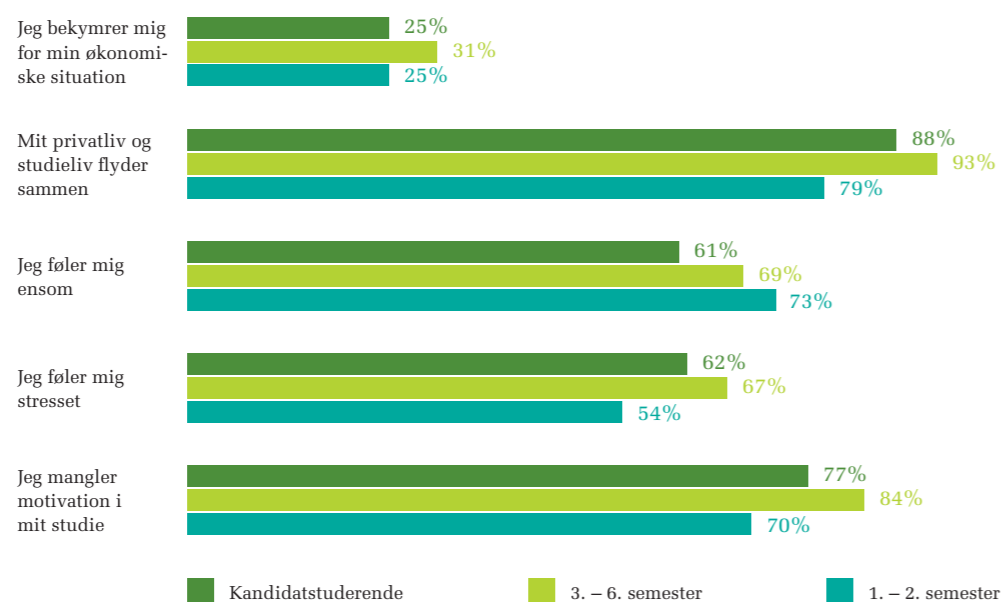
Corona-nedlukningen har haft store konsekvenser for de studerendes trivsel. Næsten samtlige studerende (88%) svarer bekræftende på, at deres privatliv og studieliv flyder sammen. Under den første nedlukning i foråret 2020 stillede vi det samme spørgsmål, og her var tallet for de studerende kun 73%.

Også motivationen har lidt et knæk, hvor langt størstedelen (78%) af studerende oplever, at mangle motivation i deres studie. Særligt bekymrende er det dog, at 2 ud af 3 studerende i høj grad eller i nogen grad føler sig ensomme. Andelen af ensomme studerende er endnu højere (73%) blandt dem, der bor alene.

Corona-nedlukningen ser ikke ud til at have haft stor indflydelse på de studerendes økonomi, og det er mindre end hver tredje, der udtrykker bekymring i nogen grad eller i høj grad.

Figur 3: I hvilken grad oplever du noget af følgende i øjeblikket?

Ser man på studerendes oplevelser og bekymringer under corona-situationen sammenholdt med, hvor langt de er nået på deres studie, tegner sig et mønster af at særligt studerende midtvejs i uddannelsesforløbet rammes hårdt. Der er signifikant flere studerende på 3-6. semester, der mangler motivation, når man sammenholder med studerende på 1-2. semester. De studerende midtvejs i studiet er samtidig dem, der i størst omfang svarer, at de er bekymrede sig om deres økonomiske situation, at de føler sig stressede og at deres privatliv og studieliv flyder sammen.

Figur 4: I hvilken grad oplever du noget af følgende i øjeblikket? (Andel der svarer i høj grad + i nogen grad) fordelt på studieanciennitet

De kvalitative svar afslører en række forskellige tematikker, der alle omhandler forringet trivsel i studielivet. De kan overordnet opdeles i to typer af kommentarer, hvor den ene handler om den sociale trivsel, mens den anden omhandler den mentale trivsel. Studerende, der ikke er langt i deres studier, giver i særlig høj grad udtryk for, at det er sværere at opbygge et socialt netværk.

Samtidig angiver de studerende, at de er stressede, at motivationen mangler i det daglige og at det er svært at strukturere sin hverdag. Nogle studerende fortæller, at de har fået en depression, og der nævnes også overvejelser om at droppe ud af deres studie som en konsekvens af nedlukningen.

Udvalgte citater fra undersøgelsen:

- ” Ens sociale studieliv er blevet værre, og man har mistet kontakten til mange, samtidig med, at man ikke får etableret nye relationer. Sammenholdet er mistet.
- ” Jeg har udviklet en depression som følge af nedlukningen og mangel på kontakt, hvilket afhængigt af hvordan depressionen forløber, kan føre til at jeg må tage orlov eller droppe studiet.
- ” Jeg føler mig enormt ensom og umotiveret. Jeg er enormt engageret i studiemiljø og sociale sammenhænge, så jeg bliver ked af det, når jeg tænker på, at jeg muligvis ikke kommer til at kende min klasse på kandidaten. (...) jeg føler, jeg går glip af min ungdom
- ” Jeg har fået en depression. Jeg kan ikke opretholde struktur og faste ramme for hverdagen. Jeg har mistet min disciplin, motivation og troen på mig selv.
- ” Det er kedeligt, og man mister motivation. Jeg regner med at blive, men det virker til, at flere vælger at droppe ud/overvejer at droppe ud.

De studerendes fysiske rammer og gener

Ligesom store dele af landet er de studerende derhjemme, og fra at foregå i et auditorium eller et klasselokale foregår undervisningen nu bag en skærm. De studerende er rykket fra campus, biblioteker eller læsesalen til "hjemmekontoret", og det er derfor oplagt at undersøge deres arbejdsforhold og vilkår. Under nedlukningen opholder næsten samtlige studerende (96,6%) sig hjemme til online undervisning.

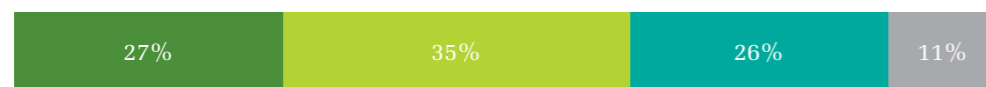
Flere studerende indikerer, at de har knap så gode forudsætninger for hjemmestudie. Omtrængt hver tredje angiver, at de "i mindre grad" eller "slet ikke" har tilstrækkelig plads, møbler, der sikrer en behagelig arbejdsstilling samt mulighed for at sidde uforstyrret, når de studerer. Der er dog også en stor andel, der er tilfredse med forholdene på hjemmearbejdspladsen.

Figur 5: Vilkår for hjemmearbejdende studerende under COVID-19

I hvilken grad kan du sidde uforstyrret når du studerer?
(Uden belastende støj eller andre forstyrrelser)

I hvilken grad har du et bord og en stol, der sikrer en behagelig arbejdsstilling?

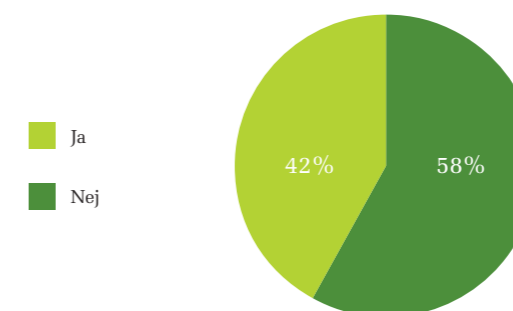
I hvilken grad har du tilstrækkeligt plads til at sikre en behagelig hjemmearbejdsplads/arbejdsstation?

■ I høj grad ■ I nogen grad ■ I mindre grad ■ Slet ikke

Mange studerende skriver, at de døjler med diverse fysiske gener som resultat af hjemmestudie/-arbejde. Hele 58% af de adspurgte har således oplevet fysiske gener som en konsekvens af de fysiske rammer, som de arbejder under pga. nedlukningen.

Figur 6: Oplever du en eller flere fysiske gener som konsekvens af de fysiske rammer for din online undervisning? (F.eks. hovedpine, smerter i arm, ryg eller skulder)

Flere skriver, at de oplever hovedpine, ondt i ryggen, arme, skuldre, nakke eller øjne. Nogle forklarer også, at de i slutningen af dagen føler sig ekstra trætte sammenlignet med deres normale hverdag.

Udvalgte citater fra undersøgelsen:

- ” Jeg har smerter i ryggen, fordi jeg sidder meget ensformigt på en spisebordsstol
- ” Jeg bliver sløv og træt i kroppen og får ondt i hovedet. Mit værelse er lille og luften er tung.
- ” Spændingshovedpine er den nye norm.
- ” Jeg har oftere ondt i ryggen som følge af dårlig arbejdsstilling. Men har ikke penge til at købe en ny justerbar kontorstol.
- ” Jeg oplever, at min sidestilling herhjemme er dårligere end på biblioteker og læsesale, hvilket kan resultere i ondt i nakken og hovedpine

Online kontra fysisk undervisning

Stort set alle de studerende har deltaget i online undervisning som erstatning for undervisning med fysisk fremmøde. 75% har primært deltaget i live undervisning, mens 20% har deltaget i videoforelæsninger, hvor undervisningen er optaget på forhånd. De resterende 5% har deltaget i anden form for online undervisning eller samme mængde live- og optagede videoforelæsninger.

Som det fremgår af figur 8 synes ca. halvdelen af de studerende (som går på 3. semester eller højere), at kvaliteten af online undervisningen er blevet bedre eller meget bedre end den var første gang landet blev lukket ned, og eleverne sendt hjem i foråret 2020. Det tyder altså på en stor forbedring af onlineundervisningen fra den første til den anden nedlukning. 38% vurderer, at kvaliteten nu er den samme som i foråret, mens kun 14% synes at den er blevet dårligere eller meget dårligere.

De studerende ser altså tegn på forbedring, men sukker fortsat efter den fysiske undervisning. Hele 77% af de adspurgte vurderer fortsat, at online undervisning er dårligere end den undervisning, som de normalt modtager.

Figur 7: Kvaliteten af onlineundervisning

Hvordan synes du kvaliteten af onlineundervisningen er nu i forhold til forårssemesteret 2020?

Hvordan synes du, at kvaliteten af onlineundervisningen har været i forhold til din vanlige undervisning?

■ Bedre/meget bedre ■ Det samme ■ Dårligere/meget dårligere

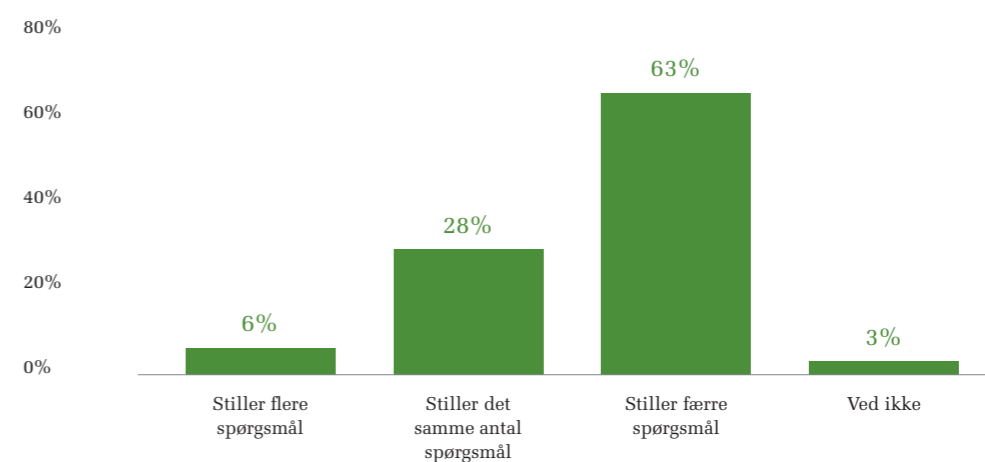
Kun stillet til dem der er på 3. semester eller højere (N=590). 'Ved ikke' er taget fra.

Dykker man yderligere ned i specifikke elementer i onlineundervisningen fremgår det, at lidt under halvdelen af de studerende er tilfredse eller meget tilfredse med deres underviseres IT-kompetencer, mens 29% er utilfredse eller meget utilfredse.

De studerende er meget delte i deres vurdering af undervisernes inddragelse af dem i undervisningen. En tredjedel er tilfreds eller meget tilfreds, den anden tredjedel er hverken tilfreds eller utilfreds, mens den sidste tredjedel er utilfreds eller meget utilfreds med undervisernes inddragelse af dem i undervisningen.

Ser man på de studerendes aktive deltagelse i undervisningen fremgår det af Figur 8, at knap to ud af tre stiller færre spørgsmål, når de har online undervisning end til fysisk undervisning.

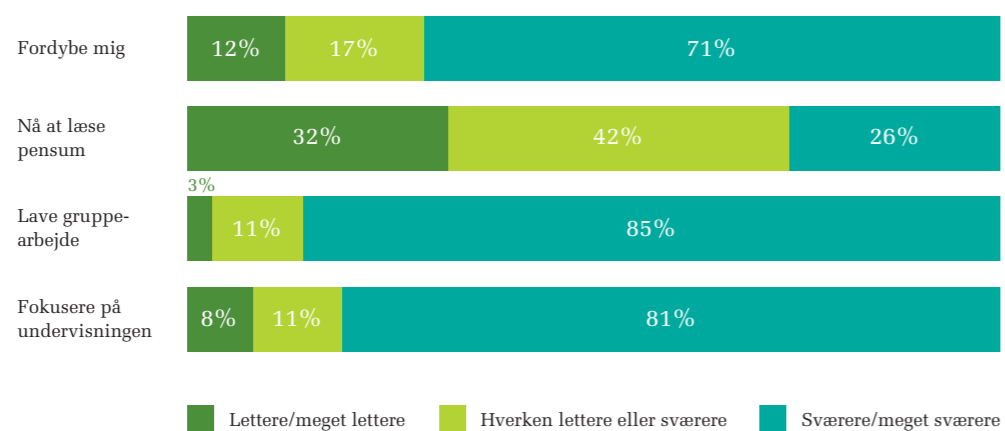
Figur 8: Stiller du flere eller færre spørgsmål til underviseren, når du har online undervisning end til din vanlige undervisning?

Kun stillet til dem der er på 3. semester eller højere (N=590).

Hjemmeundervisningen har samtidig haft betydning for de studerendes oplevelse af deres egne vilkår for at deltage i undervisningen. Figur 9 nedenfor viser, at langt de fleste af de studerende har sværere eller meget sværere ved at fokusere på undervisningen, lave gruppearbejde og fordybe sig i perioderne med online undervisning. Knap en ud af tre af de studerende (32%) oplever, at det er blevet lettere eller meget lettere at nå at læse pensum, mens ca. en ud af fire oplever, at det er blevet sværere eller meget sværere at nå det.

Figur 9: I perioder med hel eller delvis online undervisning er det blevet lettere eller sværere at?

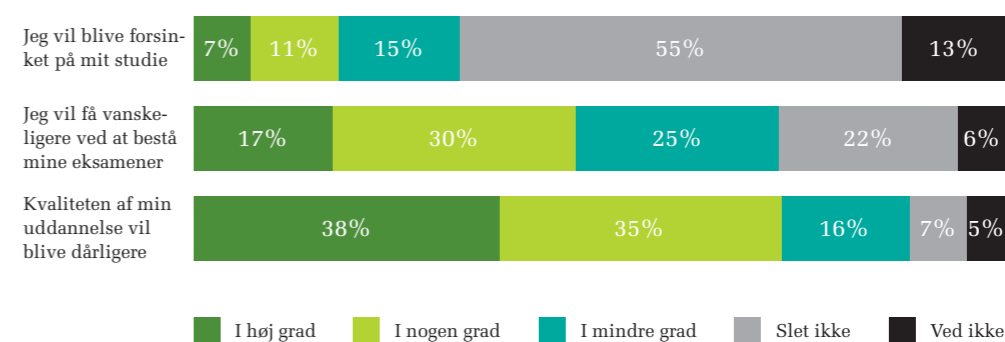
Kun stillet til dem der er på 3. semester eller højere (N=590). 'Ved ikke' taget fra.

At corona-nedlukningen har medført endnu en periode med onlineundervisning må forventes at få konsekvenser for de studerende. Figur 10 viser i hvilken grad de studerende selv vurderer at corona-situationen vil påvirke deres studie på forskellige parametre. 55% vurderer, at de slet ikke vil blive forsinkede på deres studie, mens 7% vurderer at de i høj grad vil blive det.

Samtidig vurderer næsten halvdelen (47%), at corona-situationen vil gøre, at de vil få vanskeligere ved at bestå deres eksaminer pga. corona-situationen.

De studerende frygter dog ikke kun at blive forsinkede eller at dumpe eksaminer. Hele 73% vurderer, at kvaliteten af deres uddannelse i høj eller i nogen grad vil blive dårligere på grund af corona-situationen, mens kun 7% svarer 'slet ikke'.

Figur 10: Helt overordnet, i hvilken grad er det så din vurdering, at Corona-situationen vil påvirke dit studie på følgende måder?

Bekymringen om ikke at bestå eksaminer er særligt høj hos de bachelorstuderende. 57% af de bachelorstuderende er bekymrede for, at de vil få vanskeligere ved at bestå deres eksaminer, mens kun 36% af de kandidatstuderende svarer det samme.

Det er også særligt de bachelorstuderende, der er bekymrede for at Corona-situationen vil betyde, at kvaliteten af deres uddannelse vil blive dårligere. Her svarer 43% i høj grad, mens det samme gælder 32% af de kandidatstuderende.

Metode

Undersøgelsens population er alle Djøf-studerende medlemmer. Undersøgelsen er udsendt til 8.000 tilfældigt udvalgte personer fra populationen. Heraf har 759 personer besvaret spørgeskemaet, hvilket giver en svarprocent på 9.

Dataindsamlingen er gennemført i perioden 18.-26. januar 2021. Der er udsendt én invitation og to rykkere.

Blandt besvarelserne er der en tydelig overvægt af kvindelige studerende, der har besvaret spørgeskemaet, i forhold til deres andel af populationen. Vi har derfor vægtet data, så de kvindelige studerende vægtes ned, og mandlige studerende vægtes op.

Djøf
Gothersgade 133
1123 København K
Telefon: 3395 9700
djof.dk

